

بررسی ساختار عاملی، روایی و پایایی پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر (MSCI) در نمونه ایرانی

Examining Factor Structure, Validity and Reliability of Mate Selection Criteria Inventory (MSCI) in an Iranian Sample

O. Isanejad, Ph.D.

Department of Counseling, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

Sh. Hooshmand, M. A.

Department of Counseling, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.

✉ دکتر امید عیسی‌نژاد

گروه مشاوره، دانشگاه کردستان

شهین هوشمند

گروه مشاوره، دانشگاه کردستان

دریافت مقاله: ۹۶/۵/۵

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۷/۸/۱۹

پذیرش مقاله: ۹۷/۹/۵

Abstract

Mate selection is one of the most important decisions made by individuals during their lives. The purpose of this study was to examine the validity, reliability and factor structure of Schwarz and Hassebrauck Mate Selection Criteria Inventory (2012) in Iranian culture. The study sample was consisted of 486 individuals who were selected among university students through a partial sampling. The participants completed the Mate Selection Criteria Inventory (MSCI) and the Mate Selection Criteria Priority Questionnaire.

چکیده

یکی از مهم‌ترین تصمیم‌های افراد در طول زندگی، تصمیم‌گیری در مورد انتخاب همسر است. هدف از این پژوهش بررسی روایی و پایایی و ساختار عاملی پرسشنامه معیارهای انتخاب همسر شوارتز و هاسبروک، در فرهنگ ایرانی است. نمونه پژوهش شامل ۴۸۶ نفر بوده که به شیوه نمونه‌گیری نسبی از میان دانشجویان انتخاب شدند و پرسشنامه‌های ملاک‌های انتخاب همسر (MSCI) و پرسشنامه اولویت‌بخشی ملاک‌های همسرگزینی را تکمیل نمودند. نتایج برازش مدل عاملی تأییدی نشان داد مدل ۹ عاملی پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر (MSCI) در نمونه ایرانی از برازش مناسب برخوردار است.

✉Corresponding Author: Counseling Department, Faculty of Humanities, Kordestan University Sanandaj, Iran.
Email: o.isanejad@uok.ac.ir

✉نویسنده‌مسئول: سنج، بلوار پاسداران، دانشگاه کردستان،
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه مشاوره
پست الکترونیکی: o.isanejad@uok.ac.ir

The results of the confirmatory factor model showed that the 9-factor model of Mate Selection Criteria Inventory (MSCI) had an appropriate fit in Iranian sample. The value of Cronbach's Alpha of the factors ranged between 0.51 and 0.91, and it was between 0.53 and 0.72 using retest method with an interval of 1 month. The correlation among the factors of MSCI and the factors of Mate Selection Priority Questionnaire was positive and significant. The results of the study show that the most important factors of mate selection in Iranian culture are trustfulness, kindness, and understanding respectively.

Keywords: Mate Selection Criteria, Validity, Reliability, Factor Structure.

میزان آلفای کرونباخ عامل‌ها بین ۰/۵۱ تا ۰/۹۱ و به روش بازآزمایی با فاصله ۱ ماه بین ۰/۵۳ تا ۰/۷۲ به دست آمد. همبستگی عامل‌های پرسشنامه MSCI با عامل‌های پرسشنامه اولویت‌بخشی ملاک‌های همسرگزینی مثبت و معنی‌دار به دست آمد. یافته‌ها نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل‌ها برای انتخاب همسر در فرهنگ ایرانی به ترتیب عامل‌های قابل اعتماد بودن و مهربانی و درک همسر است.

کلیدواژه‌ها: ملاک‌های انتخاب همسر، روایی، پایایی، ساختار عاملی.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین تصمیم‌های افراد در طول زندگی، تصمیم‌گیری در مورد انتخاب همسر است. معمولاً در جوامع غربی معاصر، این تصمیم از یک دوره طولانی آشنایی که افراد اغلب درگیر روابط غیررسمی و چندگانه بسیاری مانند قرارهای عاشقانه هستند، پیروی می‌کند (فیسمن، اینگر، کمینکا و سیمنسون^۱، ۲۰۰۶). مطالعات در زمینه معیارهای انتخاب همسر با در نظر گرفتن ماهیت کمی/کیفی و متن فرهنگی در سه دسته طبقه‌بندی شده است: در دسته اول تحقیقات معیارهای انتخاب همسر، محققان مجموعه‌ای از معیارهای از پیش تعیین شده انتخاب همسر را در بافت فرهنگ‌های مختلف (اکثرأ غربی) با در نظر گرفتن عامل جنسیت سنجیده‌اند (کنریک، گراث، تراست، سادللا^۲، ۱۹۹۳؛ کنریک، سادللا، گراث و تراست، ۱۹۹۰؛ لی، بیلی، کنریک و لینسن میر^۳، ۲۰۰۲؛ اسپرچر، سالیوان و هتفیلد^۴، ۱۹۹۴)، در دسته دوم از مطالعات، محققین مجموعه‌ای از معیارهای از پیش تعیین شده با ریشه غربی را در یک شرایط میان فرهنگی با تأکید بر تفاوت‌های جنسیتی و فرهنگی بررسی کردند (بأس و همکاران، ۱۹۹۰؛ هیگنز، ژنگ، لئو و سان^۵، ۲۰۰۲؛ شکلفورد، اسمیت و بأس^۶، ۲۰۰۵، تورو مورن و اسپرچر^۷، ۲۰۰۳) و در آخر در تعداد انگشت‌شماری از مطالعات محققین از شرکت‌کنندگان خواستند تا به معیارهای انتخاب همسر پاسخ‌های کیفی بدهند (بأس و بارنز^۸، ۱۹۸۶؛ باکسر، نونان و ویلان^۹، ۲۰۱۳؛ چن، آستین، میلرو پیرسی^{۱۰}، ۲۰۱۵).

اولویت‌ها و ملاک‌های همسرگزینی، ادراک فرد در مورد رگه‌ها یا ویژگی‌هایی است که از یک عشق خیالی یا همسر بالقوه مطالبه می‌شود و تعداد زیادی از این ادراک‌ها آشکارا با هیجان‌ها در ارتباط هستند (بأس، ۲۰۰۸). چو^{۱۱} (۲۰۱۲) به این نتیجه رسید، وقتی افراد متوجه می‌شوند که نسبت به ملاک‌های صحیح

همسرگزینی بی‌توجه بوده‌اند، احساس سرخوردگی و فرسودگی زناشویی می‌کنند. به عبارت دیگر، انتخاب نامناسب ملاک‌های همسرگزینی می‌تواند یکی از منابع فرسودگی و زوال تدریجی زندگی زناشویی باشد. به منظور پیشگیری از فرسودگی زناشویی توجه جدی به ملاک‌های انتخاب همسر قبل از ازدواج، ضروری به نظر می‌رسد (لی و کنریک^{۱۲}، ۲۰۰۶).

پژوهش‌های مختلف ویژگی‌هایی مانند جذابیت جسمانی^{۱۳} (هولمز و جانسون^{۱۴}، ۲۰۰۹)، مهربان و فهمیده بودن^{۱۵} و باهوش بودن^{۱۶} (بأس و بارنز^{۱۷}، ۱۹۸۶؛ بأس، ۱۹۸۹)، شخصیت مهیج^{۱۸} (بارلد^{۱۹}، ۲۰۰۵)، یارویاور^{۲۰}، باملاحظه^{۲۱}، صادق^{۲۲}، قابل اتکا^{۲۳}، خوش‌صحت^{۲۴} و وفادار بودن^{۲۵} (فیگیوردو^{۲۶}، ۲۰۰۶) را به عنوان شاخص انتخاب جفت و شریک زندگی در افراد، مورد تأکید قرار داده‌اند (جبرائیلی، زاده محمدی، حیدری و حبیبی^{۲۷}، ۱۳۹۳).

از اواخر دهه ۱۹۲۰، محققان مطالعات زیادی برای درک بهتر معیارهای انتخاب همسر انجام داده‌اند. هیل^{۲۸} (۱۹۴۵) با استفاده از روشی که هارولد کریستنسن^{۲۹} دانشجوی دوره لیسانس ریکس کالج^{۳۰} (هیل، ۱۹۴۵؛ پاور^{۳۱}، ۱۹۷۱، شوارتز و هاسیبروک^{۳۲}، ۲۰۱۲) توسعه داده بود، از دانشجویان خواست تا اهمیت هجده ملاک انتخاب همسر مناسب را برآورد کنند و محدوده سنی قابل قبول را برای انتخاب همسر مشخص کنند.

در سال‌های بعد چندین مطالعه دیگر همین الگو را با استفاده از پرسشنامه انتخاب همسر تکرار کردند. فینگلد^{۳۳} (۱۹۹۲) ۲۴ تحقیق را مورد بررسی قرار داد و شدت تفاوت‌های جنسیتی را در آن‌ها برجسته قلمداد کرد. بأس و همکارانش (۲۰۰۱)، (هیل، ۱۹۴۵؛ هویت و هودسون^{۳۴}، ۱۹۸۱؛ هودسون و هینز^{۳۵}، ۱۹۶۹) چهار تحقیق را انتخاب کردند و دو مورد از تحقیقات خود را از سال‌های ۱۹۸۴-۱۹۸۵ و ۱۹۹۶ به آن اضافه کردند و تنها تغییرات کوچکی را در ۱۸ معیار انتخاب همسر که در ۵ دهه گذشته ارزیابی شده بود، به ثبت رساندند. حتی در مطالعات جدید از این ملاک‌ها برای بررسی تفاوت‌های جنسیتی استفاده می‌شود (آمادور، چارلز، تایت و هلم^{۳۶}، ۲۰۰۵؛ استویک و همکاران^{۳۷}، ۲۰۰۶؛ فرنهام^{۳۸}، ۲۰۰۹؛ جانسن-اسمیت و ایگلی^{۳۹}، ۲۰۰۲؛ تورو-مورن و اسپرچر، ۲۰۰۳). دیوید بأس (بأس، ۱۹۸۹؛ بأس و همکاران، ۱۹۹۰) در یکی از مشهورترین مطالعات معیارهای انتخاب همسر ۱۰۰۴۷ شرکت‌کننده را از ۳۷ فرهنگ متفاوت بررسی کرد و تفاوت‌های جنسیتی بین فرهنگی و نامتناقض را در اهمیت آتیه مالی موفق و جذابیت فیزیکی به ثبت رساند.

این یافته‌ها در اغلب مواقع، البته نه همیشه، در انتخاب همسر از دیدگاه تحولی^{۴۰} تفسیر می‌شود. در اواخر دهه ۸۰ و ۹۰، روان‌شناسان تکاملی که دیوید بأس مطرح‌ترین آن‌هاست (بأس و بارنز، ۱۹۸۶؛ بأس، ۱۹۸۵، ۱۹۸۹، ۱۹۴۴)، تفاوت‌های جنسیتی در معیارهای انتخاب همسر را به طور گسترده مورد مطالعه قرار دادند. همین موضوع، بنیان زمینه تحقیقاتی وسیعی شد که روی معیارهای انتخاب همسر و جذابیت فیزیکی متمرکز است و تا امروز به عنوان بخش بسیار مهمی از روانشناسی تکاملی شناخته می‌شود (وبستر، جانسون و اسکمبر^{۴۱}، ۲۰۰۹؛ وبستر^{۴۲}، ۲۰۰۷).

از جمله ابزارهایی که تاکنون در پژوهش‌های مختلف برای سنجش معیارهای انتخاب همسر به کار برده شده است، پرسشنامه فاکتورهای انتخاب همسر^{۴۳} است. این پرسشنامه شامل ۳ بخش است، بخش اول شامل داده‌های جمعیت‌شناختی مانند، سن، جنس، وضعیت تأهل و تعداد خواهر و برادر است. بخش دوم شامل سؤالاتی در خصوص سن مناسب ازدواج، اختلاف سن موردپسند بین زن و شوهر یا تمایل برای کوچک‌تر

بودن یا بزرگ‌تر بودن همسر و تعداد فرزندان است. در بخش سوم از پاسخ‌دهنده خواسته می‌شود که ۱۸ آیتم را برحسب اهمیت برای انتخاب همسر رتبه‌بندی کنند (مانند: شخصیت قابل اعتماد، باهوش، جامعه‌پذیر، عفیف و غیره). این ۱۸ ویژگی برگرفته از یک ابزار توسعه یافته قبلی است (هیل، ۱۹۴۵؛ هودسون و هینز، ۱۹۶۹، مک‌گینز^{۴۴}، ۱۹۵۸) که در ایالات متحده در طول ۵۰ سال گذشته بسیار مورد استفاده قرار گرفته است (بأس، ۱۹۸۹). باکسر و همکاران (۲۰۱۳)، از این پرسشنامه ۱۸ آیتمی در تحقیق خود استفاده کردند و در پایان ۳ سؤال باز پاسخ را به پرسشنامه اضافه کردند که در آن از شرکت‌کنندگان خواسته شده بود اولویت‌های موردنظر خود را برای انتخاب همسر مطلوب عنوان کنند. آن‌ها در تحلیل کیفی این ۳ سؤال، از پاسخ‌های شرکت‌کنندگان ۲۷ دسته معیار (عامل) مهم را برای انتخاب همسر مطلوب استخراج کردند.

همچنین پژوهش دیگری توسط تورومورن و اسپرچر (۲۰۰۳) صورت گرفت که در آن از یک پرسشنامه ۲۵ سؤالی برای سنجش اختلاف جنسیتی ملاک‌های انتخاب همسر در ایالات متحده و جمهوری خلق چین استفاده کردند (تورومورن و اسپرچر، ۲۰۰۳). ملاک‌های مورد سنجش در این پژوهش بسیار شبیه به ملاک‌های انتخاب همسر پرسشنامه شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) بود. در پژوهش دیگری که توسط شکلفورد و همکاران (۲۰۰۵) برای مقایسه ۳۷ فرهنگ مختلف جهان اجرا شد، ۱۸ ملاک انتخاب همسر در ۴ بعد (عشق در برابر موقعیت/ منابع، قابل اعتماد/ قابل تکیه در برابر خوش‌سما/ سلامت، آموزش/ هوش در برابر تمایل به خانه/ فرزندان، جامعه‌پذیری در برابر مذهب مشترک) مقایسه شد. که بیشترین نمره در همه فرهنگ‌ها مربوط به عامل جامعه‌پذیری/ مذهب مشترک بود (شکلفورد و همکاران، ۲۰۰۵).

تودوسیجویک، لجویونکویک و آرانسیک^{۴۵} (۲۰۰۲) در پژوهشی ۶۰ ملاک شخصیتی و رفتاری مطلوب و نامطلوب را برای سنجیدن تفاوت‌های جنسیتی در انتخاب همسر در صربستان مورد آزمایش قرار دادند. ویژگی‌های مورد سنجش بسیار شبیه ملاک‌های پرسشنامه شوارتز و هاسیبروک در آلمان بود و خلوص و صمیمیت، وفاداری، باملاحظه و قابل اعتماد در رده مهم‌ترین ملاک‌ها بودند.

از پرسشنامه‌هایی که در این زمینه در ایران کار شده است، پرسشنامه اولویت‌بخشی ملاک‌های همسرگزینی رفاهی، ثنایی، شفیع‌آبادی و شریفی^{۴۶} (۱۳۸۹) است که شامل ۲۲ ملاک انتخاب همسر است و دو دسته ملاک را در همسرگزینی مورد بررسی قرار می‌دهد؛ ملاک‌های محتوایی و ملاک‌های فرآیندی (رفاهی و همکاران، ۱۳۸۹).

در مطالعه‌ای که توسط شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) در آلمان انجام شد، ۲۱۲۴۵ شرکت‌کننده بین ۱۸ تا ۶۵ سال که در هیچ رابطه عاطفی درگیر نبودند، به سؤالاتی در مورد اهمیت ۸۲ ملاک انتخاب همسر برای رابطه بلندمدت پاسخ دادند، اینکه مسن‌ترین و جوان‌ترین همسری که می‌پذیرند چند سال دارد و اینکه آیا آن‌ها با شریکی که مشخصه‌های خاصی داشته باشد ازدواج می‌کنند یا خیر. در این مطالعه، در ابتدا، بجای اینکه بر تحلیل‌های تک موردی تکیه کنند، ساختار سازه‌ای ۸۲ معیار انتخاب همسر را ارائه کردند. سپس، رتبه‌بندی‌های میانگین ترکیبی را از ساختار سازه‌ای معیارهای انتخاب همسر در جنسیت و سن پیش‌بینی کردند. سپس، آیتم‌های مربوط به جوان‌ترین و مسن‌ترین شریک و همچنین سؤالات مربوط به شریک مستعد ازدواج را (برگرفته از اسپرچر و همکاران، ۱۹۹۴) تجزیه و تحلیل کردند. با توجه به نقش مهم معیارهای همسرگزینی در ازدواج و تشکیل خانواده، در ایران تنها یک ابزار برای بررسی ملاک‌های انتخاب همسر

(رفاهی و همکاران، ۱۳۸۹) وجود دارد که فقط به بررسی تعداد محدودی از این ملاک‌ها پرداخته است. در واقع ابزار جامعی که به پژوهشگران امکان مقایسه مطالعات خود با پژوهش‌های مشابه در فرهنگ‌های مختلف را بدهد، وجود نداشت. پرسشنامه معیارهای انتخاب همسر شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) ابزاری جامع است که بیشترین ملاک‌های ممکن را مورد سنجش قرار می‌دهد و فرم فارسیان در جامعه ایرانی مورد مطالعه قرار نگرفته است. لذا هدف از این پژوهش بررسی روایی و پایایی و ساختار عاملی پرسشنامه معیارهای انتخاب همسر شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲)، در فرهنگ ایرانی است.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش از نوع همبستگی برای سنجش ساختار عاملی ابزار است.

جامعه، نمونه، روش نمونه‌گیری و روش جمع‌آوری داده‌ها

جامعه آماری این پژوهش شامل همه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه کردستان و روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای^{۴۷} بود. دانشگاه کردستان ۸ دانشکده (انسانی، زبان، علوم پایه، فنی، کشاورزی، منابع طبیعی، هنر و دانشکده فنی و مهندسی بیجار) و ۹۰۴۶ دانشجو دارد. از میان دانشکده‌ها، ۵ دانشکده و از هر دانشکده ۵ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شدند. از نظر هرینگتون^{۴۸} (۲۰۰۸) تعداد بالای ۴۰۰ نفر برای کارهای تحلیل عاملی تأییدی نمونه بزرگ تلقی می‌شود. تعداد ۶۰۰ پرسشنامه در بین دانشجویان توزیع شد که از این میزان در مجموع ۴۸۶ عدد از پرسشنامه‌ها کامل بودند که از این تعداد ۲۲۹ نفر پسر و ۲۵۷ نفر دختر بودند. ۲۸۲ نفر در مقطع کارشناسی، ۱۹۲ نفر کارشناسی ارشد و ۱۲ نفر در مقطع دکتری مشغول تحصیل بودند.

ابزار

پرسشنامه اولویت‌بخشی ملاک‌های همسرگزینی: این پرسشنامه توسط رفاهی و همکاران (۱۳۸۹) ساخته شده است، شامل ۲۲ ملاک انتخاب همسر است که دو دسته ملاک را در همسرگزینی مورد بررسی قرار می‌دهد. ملاک‌های محتوایی و ملاک‌های فرآیندی. پرسشنامه اصلی (رفاهی و همکاران، ۱۳۸۹) بر روی ۵۴۳ زوج به عنوان گروه نمونه اجرا شد. روایی آن با استفاده از روش تحلیل عاملی با روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس انجام شد، روایی سازه پرسشنامه در دو عامل محتوایی و فرآیندی تبیین‌کننده ۰/۷۵ واریانس کل پرسشنامه است. در پژوهشی که توسط خادمی و صادقیان (۱۳۹۱) در شهر یزد انجام شد، عامل‌های متفاوتی برای آن در نظر گرفته‌اند که شامل: ویژگی‌های شخصیتی، خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی، سلامتی، ظاهری و اقتصادی هستند. آلفای کرونباخ این ۶ عامل در پژوهش فعلی به این صورت است: ویژگی‌های شخصیتی (۰/۸۷)، خانوادگی (۰/۷۱)، فرهنگی و اجتماعی (۰/۸۹)، سلامتی (۰/۹۰)، ویژگی‌های ظاهری (۰/۸۵)، وضعیت اقتصادی (۰/۹۱).

پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر (MSCI)^{۴۹}: این پرسشنامه توسط شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) برای ارزیابی معیارهای انتخاب همسر اجرا شد. در این مطالعه شرکت‌کنندگان اهمیت ۸۲ ملاک انتخاب همسر را برای رابطه بلندمدت (از بی‌اهمیت=۱ تا بسیار مهم =۵) ارزیابی کردند که بررسی آن‌ها نشان داد که بیشتر متغیرها به مقدار چشمگیری از فرضیه توزیع بهنجار و عادی انحراف دارند. با این حال، این نمونه نشان

می‌دهد که همه مقادیر کلی در این داده‌ها به مقدار کافی همبستگی درونی دارند. برآورد نظری همبستگی‌های پاد تصویر^{۵۰} نشان داد که تقریباً همه متغیرها به همبستگی نسبی و کافی رسیده‌اند (هر^{۵۱}، ۲۰۱۰؛ مقدار بحرانی ۰/۷ را پیشنهاد کرد). تنها یک متغیر با این «برآورد نظری» اختلاف داشت (فرزندآوری: ۰/۶۴)، اما تصمیم آن‌ها بر آن شد که این متغیر را به دلیل اهمیت نظری‌اش مورد ملاحظه قرار دهند (بخصوص برای شناسایی تفاوت‌های مربوط به سن). در نتیجه، معیار کفایت نمونه‌برداری کایزر-میر-اولسکین^{۵۲} و همچنین مقیاس کروییت بارتلت^{۵۳}، نشان دادند که داده‌ها برای اجرای PCA (۰/۹۷۱ = KMO؛ $X_{23321} = 7.09$ ، $P < 0.001$ / ۶۴۲) مناسب هستند. تحلیل مؤلفه‌های ۸۲ ملاک انتخاب همسر، ۱۴ عامل با مقدار ویژه بزرگ‌تر از ۱ را نشان داد. آن‌ها چرخش پرومکس^{۵۴} و واریماکس^{۵۵} (فابریگار، وجینیر، مک‌کالوم و استراهان^{۵۶}، ۱۹۹۹) را اجرا کردند و کم و بیش به همان بارگذاری‌های عاملی رسیدند (تنها بارگذاری‌های چهار عامل بین دو چرخه به شکل قابل توجه تفاوت داشتند). بنابراین از ساختار بارگذاری عاملی در چرخه واریماکس ۱۲ عامل استخراج شدند (در میان ۸۲ معیار انتخاب همسر، در کل ۱۸ مورد روی هیچ عاملی بار نداشتند). هشت معیار انتخاب همسر در مقایسه با عامل‌های دیگر بیشترین بار را روی عامل اول داشتند که به مهربانی و درک^{۵۷} ($\alpha = 0.86$) همسر مربوط می‌شود (مانند: باعاطفه^{۵۸}، باحساس^{۵۹}، عاشقانه^{۶۰}). نه ملاک انتخاب همسر بیشترین بار را روی عامل دوم که سلطه‌جو^{۶۱} ($\alpha = 0.83$)؛ مانند: با اعتماد به نفس^{۶۲}، جسور^{۶۳}) است را داشت. هشت معیار دیگر بیشترین بار را روی عامل سوم، همسر مطلوب^{۶۴} ($\alpha = 0.82$) داشت (مانند: مطلوب، رک و روراست^{۶۵}، صمیمی^{۶۶}) دارد. شش ملاک انتخاب همسر بیشترین بار را روی عامل چهارم داشت که مربوط به عامل همسر ثروتمند و سخاوتمند^{۶۷} ($\alpha = 0.83$) است (مانند: مرفه^{۶۸}، ثروتمند^{۶۹}، سخاوتمند). ۵ معیار دیگر در عامل پنجم یعنی جذابیت فیزیکی^{۷۰} ($\alpha = 0.82$) همسر قرار گرفتند (مانند، خوش‌ظاهر^{۷۱}، سکسی^{۷۲}، جذاب^{۷۳}). شش ملاک انتخاب همسر هم به عنوان عامل بافرهنگ^{۷۴} ($\alpha = 0.78$) شناسایی شدند (مانند: آراسته^{۷۴}، خوش‌رفتار^{۷۵}، مؤدب^{۷۶}). سه ملاک (بدله‌گو^{۷۷}، بامزه^{۷۸} و شوخ‌طبع^{۷۹}) هم در عامل هفتم یعنی شوخ‌طبعی همسر^{۸۰} ($\alpha = 0.81$) قرار می‌گیرد. چهار ملاک از آن‌ها بیشترین بار را روی عامل هشتم داشتند که به عنوان عامل اجتماعی بودن^{۸۱} همسر^{۸۲} ($\alpha = 0.74$) شناسایی شدند (مانند: ملاک‌های ریسک‌پذیر^{۸۱}، خودجوش^{۸۲}، اجتماعی^{۸۳}). چهار معیار انتخاب همسر هم بیشترین بار را روی عامل نهم داشتند که اولویت‌ها را برای خلاقیت^{۸۴} همسر^{۸۵} ($\alpha = 0.56$)؛ خلاق و با استعداد در موسیقی^{۸۵}، خانه‌داری^{۸۶} همسر (دست‌پخت خوب^{۸۷}) نشان می‌دهند. سه معیار هم بیشترین بار را روی عامل قابل اعتماد بودن^{۸۸} ($\alpha = 0.67$) همسر داشت (صادق^{۸۹}، بایمان^{۹۰}، قابل اعتماد) که عامل یازدهم محسوب می‌شود. در نهایت ۳ معیار (علاقه مشترک^{۹۱}، نظرات مشابه^{۹۲}، تفاهم ارتباطی^{۹۳}) بیشترین بار را روی عامل دوازدهم داشتند که اولویت‌ها را برای تشابهات ($\alpha = 0.68$) همسر نشان می‌دهد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS-19 و تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار Amos24 انجام گرفت.

یافته‌ها

گام اول

در این پژوهش ابتدا پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲)، به فارسی ترجمه شده و به دنبال آن از دو متخصص زبان انگلیسی درخواست شد که درستی ترجمه را بررسی کنند. ۳ نفر از اعضای هیئت علمی گروه مشاوره خانواده و ۳ نفر از اعضای هیئت علمی گروه روانشناسی که سابقه پژوهش در حوزه خانواده و ازدواج داشتند، روایی محتوای پرسشنامه را بررسی کرده و آن را تأیید کردند.

گام دوم

پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲)، شامل ۶۴ ویژگی و ۱۲ عامل است که ابتدا از آن تحلیل عاملی تأییدی گرفته شد تا مشخص شود که آیا عامل‌های به‌دست‌آمده توسط آن‌ها در ایران هم تأیید می‌شود یا خیر. تعداد داده‌های جاف‌تاده کمتر از ۰/۰۵ درصد داده‌ها بود و روش بیشینه‌کردن انتظار (EM) جهت مدیریت آن مورد استفاده قرار گرفت. شاخص فاصله ماهالانوبیس برای تعیین داده‌های پرت مورد استفاده قرار گرفت. تمام مدل‌ها با و بدون مقادیر دورافتاده برازش و نتایج مقایسه شد و نشان داد تفاوتی وجود ندارد. شاخص‌های برازش مدل عاملی بر اساس ساختار عاملی به دست آمده از پژوهش شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) نشان داد که میزان $GFI = 0.76$ و میزان χ^2 دو نسبی $3/76$ به دست آمد که نشان می‌دهد که مدل از برازش مکفی برخوردار نیست. لذا در ادامه تحلیل عاملی اکتشافی انجام شد.

در تحلیل عاملی اکتشافی نه عامل کشف شد. نه عامل تأییدشده عبارت‌اند از: مهربانی و درک (باملاحظه، پایبند به اصول اخلاقی، باصفا، رک و روراست، صمیمی، مصالحه‌جو، حمایت‌گر، مهربان، متعادل، سازشگر)، پایگاه اجتماعی (دارای تحصیلات عالی، تحصیل‌کرده، باسواد، مرفه، ثروتمند، والامقام، موفق در شغل)، تشابهات و خلاقیت (بامزه، خودجوش، تنوع‌علاق، دست‌پخت خوب، بااستعداد در موسیقی، خلاق، خانه‌دار، علایق مشابه، تفاهم نظرات، تفاهم ارتباطی)، جذابیت فیزیکی (منحصره‌فرد، سکسی، جذاب، شهوات‌انگیز، هیجان‌انگیز)، قابل اعتماد (خونگرم، فهمیده، بردبار، صادق، قابل اعتماد)، جاه‌طلبی (جسور، دارای استقلال فکری، هدف‌گرا، نقدکننده، توانایی رویارویی با تعارضات، ریسک‌پذیر، اجتماعی)، رمانتیک (باعاطفه، بااحساس، همدل، رمانتیک)، خوش‌خلق (بامحبت، باهوش، خوش‌رفتار و شوخ‌طبع) و بافرهنگ (با اعتماد به نفس، کوشا، خوش‌لباس، خوش‌نیت و بذله‌گو).

جدول (۱) نتایج تحلیل عاملی اکتشافی به روش چرخش واریمکس را نشان می‌دهد. شاخص KMO برابر با ۰/۹۰ و نتایج آزمون بارتلت نشان داد $\chi^2 = 14048/74$ به دست آمده و معنی‌دار است ($p < 0/001$) و در مجموع ۵۸/۲۳ درصد واریانس‌ها از طریق عامل‌های به دست آمده تبیین شده است. از بین ۶۴ معیار پرسشنامه مذکور ۶ ملاک آن‌ها بار متقاطع داشتند و ۶ ملاک هم به دلیل بار عاملی کم از ساختار عاملی حذف شدند.

جدول ۱: تحلیل عاملی اکتشافی پژوهش حاضر

متغیر	بار عاملی	متغیر	بار عاملی	متغیر	بار عاملی
مهربانی و درک		بردیبار	۰/۵	جذابیت فیزیکی	
باملاحظه	۰/۳۶	صادق	۰/۵۶	منحصربه‌فرد	۰/۳۷
پایبند به اصول اخلاقی	۰/۵۲	قابل اعتماد	۰/۶۴	سکسی	۰/۷۴
پسندیده	۰/۶۱	تشابهات و خلاقیت		جذاب	۰/۷۰
رک و روراست	۰/۵۸	بامزه	۰/۳۸	شهوت‌انگیز	۰/۷۲
صمیمی	۰/۶۵	خودجوش	۰/۳۸	هیجان‌انگیز	۰/۹۵
مصالحه جو	۰/۵۶	تنوع علایق	۰/۴۵	بافرهنگ	
حمایتگر	۰/۵۷	دست‌پخت خوب	۰/۳۷	با اعتماد به نفس	۰/۴۱
مهربان	۰/۵۶	بالاستعداد در موسیقی	۰/۵۸	کوشا	۰/۵۴
متعادل	۰/۵۹	خلاق	۰/۵۲	خوش‌لیاس	۰/۴۴
سازشگر	۰/۵۴	خانه‌دار	۰/۶۳	خوش‌ظاهر	۰/۵۱
		علایق مشابه	۰/۶۴	بذله‌گو	۰/۵۹
پایگاه اجتماعی		نظرات مشابه	۰/۶۵	رمانتیک	
دارای تحصیلات عالی	۰/۷۲	تفاهم ارتباطی	۰/۶۰	باعاطفه	۰/۴۵
تحصیل کرده	۰/۷۱	جاه‌طلبی		باحساس	۰/۶۷
باسواد	۰/۵۴	جسور	۰/۵۱	همدل	۰/۵۲
مرفه	۰/۷۱	دارای استقلال فکری	۰/۶۱	رمانتیک	۰/۵۳
ثروتمند	۰/۷۴	هدف‌گرا	۰/۳۳	خوش‌خلق	
والامقام	۰/۶۹	نقدکننده	۰/۶۶	بامحبت	۰/۵۵
موفق در شغل	۰/۶۸	جاه‌طلب	۰/۴۷	باهوش	۰/۶۹
قابل اعتماد		توانایی رویارویی با تعارضات	۰/۴۰	خوش‌رفتار	۰/۵۵
خونگرم	۰/۳۲	ریسک‌پذیر	۰/۳۲	شوخ‌طبع	۰/۶۶
فهمیده	۰/۵۱	اجتماعی	۰/۳۹		

* نام عامل‌ها با فونت برجسته (Bold) مشخص شده است.

جدول ۲ همبستگی درونی عامل‌های کشف شده را بررسی می‌کند. همبستگی عامل‌ها با هم مثبت و معنی‌دار است. بالاترین میزان ارتباط مربوط به همبستگی قابل اعتماد با مهربانی و درک ($r=0/638, p<0/01$) و کمترین مربوط به همبستگی خوش‌خلقی با رمانتیک و خوش‌خلقی و با فرهنگ ($r=0/175, p>0/05$) است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی درونی عامل‌های به دست آمده در پژوهش فعلی

متغیرها	مهربانی و درک	پایگاه اجتماعی	قابل اعتماد	تشابهات و خلاقیت	جذابیت فیزیکی	خوش‌خلقی	جاه‌طلبی	بافرهنگ
مهربانی و درک	۱							
پایگاه اجتماعی	۰/۳۷۲**	۱						
قابل اعتماد	۰/۶۳۸**	۰/۲۹۵**	۱					
تشابهات و خلاقیت	۰/۴۲۰**	۰/۳۹۰**	۰/۳۲۹**	۱				
جذابیت فیزیکی	۰/۳۴۰**	۰/۴۰۰**	۰/۱۹۱**	۰/۴۰۸**	۱			
خوش‌خلقی	۰/۱۴۶**	۰/۱۹۲**	۰/۳۴۴**	۰/۲۱۸**	۰/۱۴۹*	۱		
جاه‌طلبی	۰/۵۲۱**	۰/۴۵۹**	۰/۳۴۲**	۰/۴۲۴**	۰/۳۸۴**	۰/۲۰۲**	۱	
با فرهنگ	۰/۳۵۵**	۰/۲۶۴**	۰/۳۱۶**	۰/۳۳۵**	۰/۲۹۳**	۰/۱۷۵**	۰/۳۲۲**	۱
رمانتیک	۰/۴۰۹**	۰/۲۲۹**	۰/۳۶۲**	۰/۲۷۷**	۰/۲۲۱**	۰/۱۷۵**	۰/۳۴۲**	۰/۲۰۲**

برای بررسی ساختار عاملی کشف شده، تحلیل عاملی تأییدی صورت گرفت، کلیه بارهای عاملی استاندارد ۰/۳۰ و بالاتر به دست آمده که برای تحلیل عاملی تأییدی کفایت می‌کند. ۳ مدل برازش شد و برازش مدل ۹ عاملی نهایی در دو جنس نیز بررسی شد تا ثبات ساختار عاملی بین دو جنس مشخص شود.

جدول ۳: شاخص‌های برازش مدل

مدل‌ها	X2/df	df	X2	GFI	AGFI	CFI	RMR	RMSEA
۱۲ عاملی MSCI مدل	۳/۷۵۹	۱۸۸۶	۷۰۸۹/۴۷۴	۰/۷۵۹	۰/۷۳۵	۰/۷۳۹	۰/۱۷۵	۰/۰۶۰
۱۲ عاملی مرتبه دوم MSCI مدل	۳/۴۵۹	۱۹۳۹	۶۷۰۷/۰۰۱	۰/۷۳۶	۰/۷۱۶	۰/۷۷۷	۰/۱۴۰	۰/۰۵۸
مدل ۹ عاملی پژوهش فعلی (کل)	۲/۶۴۵	۱۵۵۶	۴۱۱۵/۶۲۱	۰/۹۳۱	۰/۸۹۹	۰/۹۵۳	۰/۰۷۶	۰/۰۵۸
مدل ۹ عاملی پژوهش فعلی (زنان)	۲/۰۴۷	۱۵۵۶	۳۵۴۲/۸۳۰	۰/۸۹۹	۰/۸۷۸	۰/۹۱۲	۰/۰۷۸	۰/۰۶۸
مدل ۹ عاملی پژوهش فعلی (مردان)	۲/۱۴۷	۱۵۵۶	۳۶۹۷/۹۲۹	۰/۸۸۷	۰/۸۷۰	۰/۹۰۱	۰/۰۷۹	۰/۰۷۱

جدول ۳ شاخص‌های برازش مدل‌های عاملی را نشان می‌دهد. مدل ۱۲ عاملی مرتبه دوم شوارتز و سایبروک (۲۰۱۲) نسبت به مدل ۱۲ عاملی مرتبه اول از شاخص‌های بهتری برخوردار است. شاخص خی‌دو نسبی در مدل نه عاملی پژوهش فعلی ۲/۳۹ به دست آمده است که در کران ۱-۳ قرار دارد، شاخص نیکویی برازش (GFI) ۰/۹۳ و شاخص ریشه میانگین مجذورات باقی مانده (RMSEA) ۰/۰۵ به دست آمده که کفایت می‌کند و نسبت به دو مدل مبتنی بر ساختار عاملی شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) از شاخص‌های برازش بهتری برخوردار است. مدل ۹ عاملی در زنان و مردان با متغیر طبقه‌ای جنسیت برازش شد. در هر دو جنس ساختار ۹ عاملی تأیید شد و شاخص‌های برازش برای هر دو جنس در حد قابل قبول است و تفاوتی ندارد. اگرچه شاخص‌ها با کل نمونه در وضعیت مناسب‌تری قرار دارند.

گام سوم

در گام سوم برای سنجش روایی همگرا، ارتباط عامل‌های کشف شده با پرسشنامه رفاهی و همکاران (۱۳۸۹) بررسی شد.

جدول ۴: ماتریس همبستگی پرسشنامه MSCI و پرسشنامه ملاک‌های همسرگزینی رفاهی و همکاران (۱۳۸۹)

ملاک‌های همسرگزینی رفاهی	عامل‌های پژوهش فعلی								
	مهربانی و درک	پایگاه اجتماعی	تشابهات و خلاقیت	جذابیت فیزیکی	قابل اعتماد	جاه طلب	رمانتیک	بافر هنگ	خوش خلق
شخصیتی	۰/۳۱۲**	۰/۲۱۸**	۰/۱۹۰**	۰/۱۵۰**	۰/۲۹۱**	۰/۲۱۲**	۰/۱۲۹**	۰/۱۳۲**	۰/۰۹۱*
خانوادگی	۰/۵۲۶**	۰/۴۲۵**	۰/۳۷۵**	۰/۲۴۱**	۰/۵۲۴**	۰/۳۳۵**	۰/۲۹۷**	۰/۲۲۷**	۰/۱۶۳**
فرهنگی و اجتماعی	۰/۴۲۵**	۰/۴۰۰**	۰/۴۲۹**	۰/۲۱۲**	۰/۳۸۸**	۰/۳۱۴**	۰/۳۰۱**	۰/۱۸۷**	۰/۱۲۷**
سلامتی	۰/۴۳۷**	۰/۲۹۸**	۰/۲۶۱**	۰/۱۹۴**	۰/۵۶۴**	۰/۲۸۲**	۰/۲۵۱**	۰/۱۵۳**	۰/۱۴۱**
ظاهری	۰/۳۵۳**	۰/۳۶۸**	۰/۳۴۶**	۰/۳۱۲**	۰/۳۱۴**	۰/۲۲۳**	۰/۱۷۷**	۰/۲۲۰**	۰/۰۴۴**
اقتصادی	۰/۲۸۰**	۰/۶۹۲**	۰/۲۳۶**	۰/۲۵۲**	۰/۲۲۵**	۰/۳۸۸**	۰/۲۳۲**	۰/۱۶۵**	۰/۰۷۴**
الفای کرونباخ	۰/۹۱	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۷۸	۰/۸۰	۰/۵۷	۰/۸۳	۰/۶۶	۰/۵۷
بازآزمایی	۰/۷۰	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۵۳	۰/۶۲	۰/۵۷	۰/۸۶	۰/۶۶	۰/۷۲

جدول ۴ همبستگی عامل‌های پرسشنامه مورد بحث را با پرسشنامه رفاهی و همکاران (۱۳۸۹) نشان می‌دهد. همچنین پایایی پرسشنامه را از طریق بازآزمایی (بعد از یک ماه) نشان می‌دهد. در کل رابطه بین همه عامل‌ها مثبت و معنادار است. بیشترین همبستگی بین عامل اقتصادی و پایگاه اجتماعی (۰/۶۹۲) است و کمترین همبستگی بین عامل خوش‌خلق و عامل ظاهری (۰/۰۴۴) است.

بحث و نتیجه‌گیری

هر جامعه و فرهنگی بنا به شرایط و مقتضیات خود محدودیت‌ها، موانع، معیارها و هنجارهایی را برای انتخاب همسر وضع می‌کند. در هر فرهنگی یک شخص ممکن است، افراد مختلفی از جنس مخالف را به عنوان همسران احتمالی پیش‌روی خود داشته باشد، اما در هیچ فرهنگی انتخاب همسر، انتخابی تصادفی نیست. در هر فرهنگی علاوه بر محدودیت‌های ناشی از ارزش‌ها و امیال فردی، جامعه نیز مجموعه‌ای از محدودیت‌ها را تحمیل می‌کند (بل^{۹۴}، ۱۹۷۰؛ هاشمی، فولادیان و فاطمی امین^{۹۵}، ۱۳۹۳).

پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) به دلیل گستردگی تعداد معیارها و جدید بودن پژوهش آن نسبت به بقیه، برای بررسی روایی و پایایی و ساختار عاملی در ایران انتخاب شد و هدف از این پژوهش بررسی ویژگی‌های روایی و پایایی این ابزار در فرهنگ ایرانی است که با انجام تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی امکان آن فراهم شد.

با توجه به تفاوت‌های فرهنگی، جالب است که یافته‌ها نشان می‌دهد، مهم‌ترین عامل در بین عامل‌های انتخاب همسر در پژوهش شوارتز و هاسیبروک در جامعه آلمان و پژوهش حاضر در ایران عامل قابل اعتماد بودن همسر است که شامل ملاک‌های خونگرم، فهمیده، بردبار، صادق و قابل اعتماد است و عامل‌های خوش‌خلق و مهربانی و درک در رتبه دوم و سوم اهمیت قرار دارند. این یافته با نتیجه پژوهش چن و همکاران (۲۰۱۵) در خصوص مقایسه دو فرهنگ فردگرا و جمع‌گرای آمریکا و چین همسو است که در آن مهم‌ترین معیارها برای شرکت‌کنندگان آمریکایی، معیارهای «صادق و قابل اعتماد»، «حس شوخ‌طبعی»، «باهوش»، «هیجان‌انگیز»، «تحصیلات عالی»، «جذابیت فیزیکی» و «مذهبی بودن» است. همچنین در شرکت‌کنندگان چینی علاوه بر ملاک «صادق و قابل اعتماد» و «مهربانی و درک» که بالاترین میانگین را دارند، مهم‌ترین معیارها «وضعیت اجتماعی بالا»، «قدرتمند»، «ثروتمند»، «ظرفیت بالقوه درآمد / پتانسیل»، «پیشینه خوب خانواده»، «خانه‌دار»، «سالم»، «محبوب» و «خلاق» بود. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که به طور کلی، شرکت‌کنندگان چینی بیشتر به معیارهای مربوط به وضعیت و جهت‌گیری‌های خانوادگی اهمیت می‌دهند، در حالی که شرکت‌کنندگان آمریکایی الزامات بالاتری را در خصوص ویژگی‌های شخصیتی داشتند (چن و همکاران، ۲۰۱۵). در کل بالاترین میانگین در هر دو فرهنگ مربوط به معیار «صداقت و تواضع» بود. این یافته‌ها با یافته‌های قبلی در مورد مهم‌ترین عامل برای انتخاب همسر همخوان است. برای مثال، مطالعات هارولد کریستنسن (۱۹۴۷) و هیل (۱۹۴۵) که اولین تلاش‌ها برای فهمیدن مشخصه‌های خاصی که در انتخاب همسر می‌تواند مهم یا بی‌اهمیت باشد، بود. «شخصیت قابل اعتماد» و «ثبات احساسی و بلوغ» بالاترین امتیاز را در هر دو مطالعه دریافت کردند (استویک، لاجیس، فینکل، هانت^{۹۶}، ۲۰۱۳). همچنین پژوهش‌های صورت گرفته در فرهنگ‌های مختلف بیانگر این هستند که قابل اعتماد بودن همسر از معیارهای

مهم برای انتخاب همسر است (برای مثال: پژوهش تورومورن و اسپرچر (۲۰۰۳)، مقایسه دو فرهنگ در دو کشور جمهوری خلق چین و ایالات متحده و پژوهش تودوسیجویک و همکاران (۲۰۰۳) در صربستان). چهارمین عامل مهم در امر انتخاب همسر، عامل بافرهنگ بودن است و با توجه با جایگاهش که بالاتر از جذابیت فیزیکی و پایگاه اجتماعی قرار دارد، به نظر می‌رسد که فاکتور مهمی برای انتخاب همسر است. این عامل شامل ملاک‌های اعتمادبنفس بالا، کوشا، خوش‌لباس، خوش‌ظاهر و بذله‌گو است و در پژوهش شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) هم در بین ۱۲ عامل، رتبه پنجم را دارد که با پژوهش حاضر هم‌راستاست. جذابیت فیزیکی با کمی اختلاف در میزان میانگین، در رتبه ششم اهمیت قرار دارد که بالاتر از عامل پایگاه اجتماعی است و شامل ملاک‌های منحصربه‌فرد، سکسی، جذاب، شهوت‌انگیز و هیجان‌انگیز است. این یافته با یافته پژوهش تورومورن و اسپرچر (۲۰۰۳) هماهنگ است. در این پژوهش ملاک‌های سکسی بودن و جذابیت فیزیکی بالاتر از وضعیت اجتماعی قرار دارد. در پژوهش شوارتز و هاسیبروک (۲۰۱۲) نیز، جذابیت فیزیکی بالاتر از عامل «ثروتمند و سخاوتمند» و حتی عامل «باهوش» قرار گرفته است. همچنین در پژوهشی که توسط لی، والنتین و پاتل^{۹۷} (۲۰۱۱) برای مقایسه معیارهای انتخاب همسر در دو کشور ایالات متحده و سنگاپور صورت گرفت، پایگاه اجتماعی در رتبه‌بندی معیارها در هر دو فرهنگ بعد از جذابیت فیزیکی و مهربانی قرار گرفت (لی و همکاران، ۲۰۱۱).

قرار گرفتن عامل «تشابهات و خلاقیت» در آخرین مرتبه برای انتخاب همسر به این موضوع اشاره دارد که شبیه بودن زوج برای زندگی در کنار هم ملاک نیست و افراد بیشتر به دنبال ویژگی‌های متفاوت و تکمیل‌کننده در شریک خود هستند، این یافته همسو با نظریه نیازهای مکمل (وینچ، کتسان و کتسان^{۹۸}، ۱۹۵۵) است که در مجموع طرفداران آن‌ها معتقدند که صفات تکمیل‌کننده، افراد را به وصلت با همدیگر وامی‌دارد. خلاقیت که یکی از ملاک‌های عامل «تشابهات و خلاقیت» است، از ملاک‌های بی‌اهمیت برای انتخاب همسر است که با نتایج پژوهش لی و همکاران (۲۰۱۱) هم‌راستاست.

رابطه بین عامل‌های پرسشنامه ملاک‌های همسرگزینی و عامل‌های پژوهش حاضر در جدول ۴ همگی مثبت و معنادار است، این نتیجه بیانگر این است که پرسشنامه انتخاب شده با پرسشنامه رفاهی و همکاران (۱۳۸۹) تشابه محتوایی دارد و بیشترین همبستگی، بین عامل اقتصادی و پایگاه اجتماعی بود. نتایج ارزیابی پایایی پرسشنامه بعد از یک ماه با استفاده از شیوه بازآزمایی حاکی از آن است تمام ضرایب بازآزمایی از ۰/۵ بیشتر است و بیشترین ضریب، مربوط به عامل رمانتیک بودن است.

پژوهشگران چارچوب‌های بافت اجتماعی مانند بوونک، پارک و دانکن^{۹۹} (۲۰۱۰)، گوتیرز، کنریک و پارچ^{۱۰۰} (۱۹۹۹) و کنریک و همکاران (۱۹۹۳) بر این نظر هستند که عوامل بیرونی، ادراک و ملاک‌های انتخاب همسر افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند و بافت‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت می‌توانند اهمیت صفات مختلف انتخاب همسر را تعیین کنند. با وجود گستره وسیع این صفات که افراد در زمان انتخاب همسر در نظر می‌گیرند، برخی از پژوهشگران اولویت انتخاب همسر افراد را مورد توجه قرار دادند.

با توجه به پژوهش‌های صورت گرفته در فرهنگ‌های مختلف (لی و همکاران، ۲۰۱۱؛ تورومورن و اسپرچر، ۲۰۰۳؛ تودوسیجویک، ۲۰۰۲؛ شکلفورد و همکاران، ۲۰۰۵) در زمینه معیارهای انتخاب همسر به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت این پرسشنامه از اعتبار و روایی مطلوبی برخوردار است، هرچند در مقایسه با

نسخه اصلی دارای تفاوت‌هایی است که به نظر می‌رسد احتمالاً علت تفاوت‌ها چه در نام‌گذاری‌ها و چه در نتایج، ناشی از فرهنگ است. از نتایج این پژوهش می‌توان برای اهداف پژوهشی و بالینی استفاده کرد.

سیاسگزاری

به رسم اخلاق و امانت‌داری علمی بدین‌وسیله از Dr. Sascha Schwarz از دانشگاه Wuppertal برای در اختیار گذاشتن ابزار و ارائه اجازه برای مطالعه و کاربست آن در نمونه ایرانی و در اختیار گذاشتن نسخه اصلی پرسشنامه، داده‌ها و اطلاعات ابزار در نمونه آلمانی، تشکر می‌گردد. همچنین از اساتیدی که در بازبینی و تطبیق فرم‌ها مساعدت نمودند و از تمام افراد مشارکت‌کننده در پژوهش سپاسگزاریم. از دانشگاه کردستان به خاطر تأمین هزینه‌های طرح پژوهشی این مقاله نیز تقدیر می‌گردد.

پی‌نوشت‌ها

1. Fisman, Iyengar, Kamenica & Simonson	51.	Hair
2. Kenrick, Groth, Trost, & Sadalla	52.	Kaiser Meyer-Olkin
3. Li, Bailey, Kenrick, & Linsenmeier	53.	Bartlett
4. Sprecher, Sullivan & Hatfield	54.	Promax
5. Higgins, Zheng, Liu & Sun	55.	Varimax
6. Shackelford, Schmitt, & Buss	56.	Fabrigar, Wegener, MacCallum & Strahan
7. Toro-Morn & Sprecher	57.	Kindness and Understanding
8. Buss & Barnes	58.	Affectionate
9. Boxer, Noonan & Whelan	59.	Emotional
10. Chen, Austin, Miller & Piercy	60.	Loving
11. Chu	61.	Dominant
12. Li & Kenrick	62.	Self-Confident
13. Physical Attractiveness	63.	Assertive
14. Holmes, Johnson	64.	Pleasant
15. Kind and Understanding	65.	Straightforward
16. Intelligent	66.	Friendly
17. Buss, Barnes	67.	Generous
18. Exciting Personality	68.	Wealthy
19. Barelds	69.	Rich
20. Good Companion	70.	Good look
21. Considerate	71.	Sexy look
22. Honest	72.	Attractive
23. Dependable	73.	Cultivated
24. Interesting to Talk	74.	Neat
25. Loyal	75.	Good Manners
26. Figueredo	76.	Polite
27. Jebraeily, Zadehmohammadi, Heidari & Habibi	77.	Witty
28. Hill	78.	Funny
29. Harold Christensen	79.	Humorous

30. Ricks College	80. Sociable
31. Powers	81. Venturesome
32. Schwarz & Hassebrauck	82. Spontaneous
33. Feingold	83. Outgoing
34. Hoyt & Hudson	84. Creative
35. Hudson & Henze	85. Musical
36. Amador, Charles, Tait & Helm	86. Domestic
37. Eastwick	87. Good cook
38. Furnham	88. Reliable
39. Johannesen-Schmidt & Eagly	89. Honest
40. Evolutionary Perspective	90. Faithful
41. Webster, Jonason & Schember	91. Similar Interests
42. Webster	92. Similar Opinions
43. Factors in Choosing a Mate	93. Similar Ideas of a Relationship
44. McGinnis	94. Bell
45. Todosijević, Ljubinković & Arančić	95. Hashemi, Fooladian & Fatemi Amin
46. Refahi, Sanaei Zaker, Shafei Abadi & Pashasharifi	96. Eastwick, Luchies, Finkel & Hunt
47. Cluster Sampling	97. Li, Valentine, & Patel
48. Harrington	98. Winch, Ktsanes & Ktsanes
49. Mate Selection Criteria Inventory (MSCI)	99. Buunk, Park, & Duncan
50. Anti-Image Correlations	100. Gutierrez, Kenrick, & Partch

منابع

- جبرائیلی، ه.، زاده‌محمدی، ع.، حیدری، م.، و حبیبی، م. (۱۳۹۳). نقش ویژگی‌های شخصیتی در ملاک‌های انتخاب همسر. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۶(۶۳)، ۲۴۳-۲۳۳.
- خادمی، ع.، و صادقیان، م. (۱۳۹۱). بررسی معیارهای همسرگزینی بر حسب معیارهای شخصیت در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی یزد. *فصلنامه زن و مطالعات خانواده*، ۵(۱۷)، ۹۰-۶۷.
- رفاهی، ژ.، ثنائی‌ذاکره، ب.، شفیع‌آبادی، ع.، پاشا شریفی، ح. (۱۳۸۹). بررسی مقایسه‌ای ملاک‌های همسرگزینی در زنان و مردان شیرازی در دو موقعیت هنگام ازدواج و اکنون. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۹(۳۳)، ۳۱-۷.
- هاشمی، س.، فولادیان، م.، و فاطمی امین، ز. (۱۳۹۳). بررسی تجربه دو نظریه رقیب همسرگزینی در ایران. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*، ۷(۴)، ۱۸۷-۱۵۷.
- Amador, J., Charles, T., Tait, J., & Helm, H. (2005). Sex and Generational Differences in Desired Characteristics in Mate Selection. *Psychological Reports*, 96(1), 19-25.
- Barelds, D. (2005). Self and Partner Personality in Intimate Relationships. *European Journal of Personality*, 19(6), 501-518.
- Bell, R. (1970). *Studies in Marriage and the Family*. New York: Thomas Y. Crowell Co.
- Boxer, C., Noonan, M., & Whelan, C. (2013). Measuring Mate Preferences: A Replication and Extension. *Journal of Family Issues*, 36(2), 163-187.
- Buss, D. M. (1989). Sex Differences in Human Mate Preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *The Behavioral and Brain Sciences*, 12(1), 1-49.

- Buss, D., & Barnes, M. (1986). Preferences in Human Mate Selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570.
- Buss, D., Abbott, M., Angleitner, A., Asherian, A., Biaggio, A., Blanco-Villasenor, A., & El Lohamy, N. (1990). International Preferences in Selecting Mates a Study of 37 Cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 21(1), 5-47.
- Buss, D. M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A., & Larsen, R. J. (2001). A Half Century of Mate Preferences: The Cultural Evolution of Values. *Journal of Marriage and the Family*, 63(2), 491-503.
- Buunk, A., Park, J., & Duncan, L. (2010). Cultural Variation in Parental Influence on Mate Choice. *Cross-Cultural Research*, 44(1), 23-40.
- Chen, R., Austin, J., Miller, J., & Piercy, F. (2015). Chinese and American Individuals 'mate Selection Criteria: Updates, Modifications, and Extensions. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(1), 101-118.
- Chu, S. (2012). I Like Who You Like, but only if I like You: Female Character Affects Mate-Choice Copying. *Personality and Individual Differences*, 52(6), 691-695.
- Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, M. C., Fiske, S. T., Blum, A. M., & Manganelli, A. M. (2006). Is Traditional Gender Ideology Associated with Sex-Typed Mate Preferences? A test in Nine Nations. *Sex Roles*, 54(9-10), 603-614.
- Eastwick, P., Luchies, L., Finkel, E., & Hunt, L. (2013). The Predictive Validity of Ideal Partner Preferences: A Review and Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 140(3), 623-665.
- Fabrigar, L., Wegener, D., MacCallum, R., & Strahan, E. (1999). Evaluating the Use of Exploratory Factor Analysis in Psychological Research. *Psychological Methods*, 4(3), 272-299.
- Feingold, A. (1992). Gender Differences in Mate Selection Preferences: A Test of the Parental Investment Model. *Psychological Bulletin*, 112(1), 125-139.
- Figueredo, A., Sefcek, J., & Jones, D. (2006). The Ideal Romantic Partner Personality. *Personality and Individual Differences*, 41(3), 431-441.
- Fisman, R., Iyengar, S., Kamenica, E., & Simonson, I. (2006). Gender Differences in Mate Selection: Evidence from A Speed Dating Experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 121(2), 673-697.
- Furnham, A. (2009). Sex Differences in Mate Selection Preferences. *Personality and Individual Differences*, 47(4), 262-267.
- Gutierrez, S., Kenrick, D., Partch, J. J., & Partch, J. (1999). Beauty, Dominance, and the Mating Game: Contrast Effects in Self-Assessment Reflect Gender Differences in Mate Selection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(9), 1126-1134.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory Factor Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Hashemi, S. Z., Fooladian, M., & Fatemi Amin, Z. (2014). [An Empirical Assessment of two Corvival theories about Choosing Spouse in Iran]. *Journal of Iranian Cultural Research*, 7(4), 157-178 [In Persian].
- Higgins, L., Zheng, M., & Sun, C. (2002). Attitudes to Marriage and Sexual Behaviors: A Survey of Gender and Culture Differences in China and United Kingdom. *Sex Roles*, 46(3), 75-89.
- Hill, R. (1945). Campus Values in Mate Selection. *Journal of Home Economics*, 37(9), 554-558.
- Holmes, B., & Johnson, K. (2009). Adult Attachment and Romantic Partner Preference: A Review. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(6-7), 833-852.
- Hoyt, L., & Hudson, J. (1981). Personal Characteristics Important in Mate Preference among College Students. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 9(1), 93-96.

- Hudson, J., & Henze, L. (1969). Campus Values in Mate Selection: A Replication. *Journal of Marriage and the Family*, 31(4), 772-775.
- Jebraeily, H., Zadehmohammadi, A., Heidari, M., & Habibi, M. (2014). [The Role of Personality Characteristics in Mate Selection Criteria]. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 16(63), 233-243 [In Persian].
- Johannesen-Schmidt, M., & Eagly, A. (2003). Another Look at Sex Differences in Preferred Mate Characteristics: The Effects of Endorsing the Traditional Female Gender Role. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 322-328.
- Kenrick, D., Groth, G., Trost, M., & Sadalla, E. (1993). Integrating Evolutionary and Social Exchange Perspectives on Relationships: Effects of Gender, Self-Appraisal, and Involvement Level on Mate Selection Criteria. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(6), 951-969.
- Kenrick, D., Sadalla, E., Groth, G., & Trost, M. (1990). Evolution, Traits, and the Stages of Human Courtship: Qualifying the Parental Investment Model. *Journal of Personality*, 58(1), 97-116.
- Khademi, A., & Sadefghi, M. (2012). [The Investigation of Matrimonial Criteria in Terms of Personality Criteria in Islamic Azad University students in Yazd]. *Two Quarterly Women and Family Studies*. 5(17), 67-90 [In Persian].
- Li, N. P., Bailey, J. M., Kenrick, D. T., & Linsenmeier, J. A. (2002). The Necessities and Luxuries of Mate Preferences: Testing the Tradeoffs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 947-955.
- Li, N., & Kenrick, D. (2006). Sex Similarities and Differences in Preferences for Short-Term Mates: What, Whether, and Why. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(3), 468-489.
- Li, N., Valentine, K., & Patel, L. (2011). Mate Preferences in the US and Singapore: A Cross-Cultural. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 291-294.
- McGinnis, R. (1958). Campus Values in Mate Selection: A Repeat Study. *Social Forces*, 36(4), 368-373.
- Parks, M., & Adelman, M. (1983). Communication Networks and the Development of Romantic Relationships: An Expansion of Uncertainty Reduction Theory. *Human Communication Research*, 10(1), 55-79.
- Powers, E. A. (1971). Thirty Years of Research on Ideal Mate Characteristics: What Do We Know?. *Journal of Sociology of the Family*, 1(7), 207-215.
- Refahi, J., Sanaei Zaker, B., & Pashasharifi, H. (2010). [The Comparative Study of the Criteria for Spouse Selection Under Two Circumstances (At the Beginning of Marriage and Present Time) on a Sample Husband and Wives in Shiraz]. *Counseling Research and Development*, 9(33), 7-31 [In Persian].
- Schwarz, S., & Hassebrauck, M. (2012). Sex and Age Differences in Mate-Selection Preferences. *Human Nature*, 23(4), 447-466.
- Shackelford, T., Schmitt, D., & Buss, D. (2005). Universal dimensions of human mate preferences. *Personality and Individual Differences*, 39(2), 447-458.
- Sprecher, S., Sullivan, Q., & Hatfield, E. (1994). Mate Selection Preferences: Gender Differences Examined in a National Sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074-1080.
- Todosijević, B., Ljubinković, S., & Arančić, A. (2003). Mate Selection Criteria: A Trait Desirability Assessment Study of Sex Differences in Serbia. *Evolutionary Psychology*, 1(1), 116-126.

- Toro-Morn, M., & Sprecher, S. (2003). A Cross-Cultural Comparison of Mate Preferences among University Students: The United States vs. The People's Republic of China (PRC). *Journal of Comparative Family Studies*, 34(2), 151-170.
- Webster, G. (2007). Evolutionary Theory's Increasing Role in Personality and Social Psychology. *Evolutionary Psychology*, 5(1), 84-91.
- Webster, G., Jonason, P., & Schember, T. (2009). Hot Topics and Popular Papers in Evolutionary Psychology: Aalyses of Title Words and Citation Counts in Evolution and Human Behavior, 1979 - 2008. *Evolutionary Psychology*, 7(3), 348-362.
- Winch, R. F., Ktsanes, T., & Ktsanes, V. (1955). Empirical Elaboration of the Theory of Complementary Needs in Mate-Selection. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 508-513.

پیوست ۱: پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر MSCI

پاسخگوی گرامی، پرسشنامه‌ای که پیش‌رو دارید در مورد ملاک‌های انتخاب همسر است. لطفاً با انتخاب گزینه مناسب مشخص نمایید هر ویژگی تا چه حدی در انتخاب همسر برایتان اهمیت دارد.

ردیف	ملاک‌ها	بی‌اهمیت ۱	کم‌اهمیت ۲	بی‌تفاوت ۳	تاحدودی مهم ۴	خیلی مهم ۵
۱	با ملاحظه					
۲	هدف‌گرا					
۳	پسندیده					
۴	رک و روراست					
۵	صمیمی					
۶	مصالحه‌جو					
۷	حمایتگر					
۸	مهربان					
۹	متعادل					
۱۰	سازشگر					
۱۱	دارای تحصیلات عالی					
۱۲	تحصیل کرده					
۱۳	با سواد					
۱۴	مرفه					
۱۵	ثروتمند					
۱۶	والا مقام					
۱۷	موفق در شغل					
۱۸	خونگرم					
۱۹	فهمیده					
۲۰	بردار					
۲۱	صادق					
۲۲	قابل اعتماد					
۲۳	با مزه					
۲۴	خودجوش					
۲۵	تنوع علایق					
۲۶	دست‌پخت خوب					
۲۷	با استعداد در موسیقی					
۲۸	خلاق					
۲۹	خانه‌دار					
۳۰	علایق مشابه					
۳۱	نظرات مشابه					
۳۲	تفاهم ارتباطی					
۳۳	جسور					
۳۴	دارای استقلال فکری					
۳۵	هدف‌گرا					
۳۶	نقد کننده					
۳۷	جاه‌طلب					
۳۸	توانایی رویارویی با تعارضات					
۳۹	ریسک پذیر					
۴۰	اجتماعی					

					منحصر به فرد	۴۱
					سکسی	۴۲
					جذاب	۴۳
					شهوت انگیز	۴۴
					هیجان انگیز	۴۵
					با اعتماد به نفس	۴۶
					کوشا	۴۷
					خوش لباس	۴۸
					خوش ظاهر	۴۹
					بذله‌گو	۵۰
					با عاطفه	۵۱
					با احساس	۵۲
					همدل	۵۳
					رومانتیک	۵۴
					بامحبت	۵۵
					با هوش	۵۶
					خوش رفتار	۵۷
					شوخ طبع	۵۸

شیوه نمره گذاری:

عامل اول، مهربانی و درک: ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰

عامل دوم، داشتن پایگاه اجتماعی: ۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷

عامل سوم، قابل اعتماد بودن: ۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲

عامل چهارم، داشتن تشابهات و خلاقیت: ۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲

عامل پنجم، جاه طلبی: ۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰

عامل ششم، جذابیت فیزیکی: ۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵

عامل هفتم، با فرهنگ بودن: ۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰

عامل هشتم، رمانتیک بودن: ۵۱-۵۲-۵۳-۵۴

عامل نهم، خوش خلقی: ۵۵-۵۶-۵۷-۵۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی